

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

І.А. Островський

Програма і робоча програма навчальної дисципліни

„ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ”

(для студентів 1 курсу денної форми навчання напрямів

6.030504 - „Економіка підприємства” і 6.030509 - „Облік і аудит”)

Харків – 2009

Програма навчальної дисципліни і робоча програма дисципліни „Політична економія” (для студентів 1 курсу денної форми навчання напрямів 6.030504 - „Економіка підприємства” і 6.030509 - „Облік і аудит”) / Укл.: Островський І.А. – Харків: ХНАМГ, 2009. - 35 с.

Укладач: І.А. Островський

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Рецензент: к.е.н., доц. Данильченко Є.П.

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
(протокол №8 від 5.05. 2009 р.)

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни	6
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги	7
1.4. Рекомендована основна навчальна література	7
1.5. Анотації програми навчальної дисципліни	8
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
2.1. Структура навчальної дисципліни й розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи.....	9
2.2. Зміст дисципліни.....	10
2.3. Засоби контролю та структура залікового кредиту.....	23
2.4. Інформаційно-методичне забезпечення	33

ВСТУП

Для формування сучасного економічного мислення, підготовки фахівців нового покоління треба спиратися на фундаментальні знання, вихідні для всебічного вивчення різноманітних соціально-економічних процесів. Такі знання покликана надати політична економія.

Дисципліна «Політична економія» є нормативною для студентів напрямів підготовки 6.030504 - «Економіка підприємства» і 6.030509 - «Облік і аудит». Програма курсу включає матеріали, що підготовлені відповідно до місця навчального предмету в структурно-логічній схемі, передбаченої освітньо-професійною програмою бакалавра.

Участь нашої держави в Болонському процесі обумовлює впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу, що є нашим національним варіантом ECTS. Виходячи з кредитно-модульної системи організації навчального процесу, 17 тем зведені в чотири змістові модулі (далі ЗМ) з відповідними поточним і підсумковим контролем.

Програма навчальної дисципліни складена на основі:

- ГСВОУ: ОКХ бакалавра напряму підготовки 0501–«Економіка і підприємництво» 2004 р.;
- ГСВО: ОПП підготовки бакалавра за спеціальностями напряму 0501–«Економіка і підприємництво» 2006 р.
- СВО ХНАМГ: Навчальні плани підготовки бакалаврів напрямів підготовки 6.030504 – «Економіка підприємства» і 6.030509 «Облік і аудит» від 30.08.2007 р.

Програма ухвалена на засіданні кафедри економічної теорії ХНАМГ (протокол №1 від 30.08.2007 р.).

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

1.1.1. Мета: формування ґрунтовних знань про економічну систему суспільства, закони її функціонування і розвитку для розуміння чинників зародження, утвердження і напрямів розвитку сучасних соціально-економічних систем, їх спроможності задовольняти потреби людей.

Завдання: на методологічних засадах цивілізаційної теорії розвитку суспільного виробництва – продуктивних сил і економічних відносин – сформулювати певний тип економічного мислення, економічну психологію та світогляд студентів, забезпечити засвоєння ними знань та методів цивілізаційного, синергетичного та діалектичного аналізу економічного життя суспільства.

1.1.2. Предмет: економічні відносини та економічні закони суспільного виробництва.

1.1.3. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки бакалавра

Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни	Дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну
Вихідна	1) макроекономіка; 2) мікроекономіка; 3) історія економіки та економічної думки; 4) міжнародна економіка; 5) національна економіка.

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ (теоретична частина 1) (2,0 / 72)
(кількість кредитів/годин)

ЗМІСТОВІ МОДУЛІ (ЗМ):

ЗМ 1. Загальні основи економічного розвитку (1,0 / 36)

- 1.1.Предмет і метод політичної економії.
- 1.2.Виробництво матеріальних благ та послуг. Продукт і характер праці.
- 1.3.Економічні потреби та інтереси.
- 1.4.Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку.
- 1.5.Товарна форма організації товарного виробництва. Товар і гроші.

ЗМ 2. Загальні основи ринкової економіки (1,0 / 36)

- 2.1.Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.
- 2.2.Витрати виробництва і прибуток.
- 2.3.Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення.
- 2.4.Домогосподарство в системі економічних відносин.
- 2.5.Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток.
- 2.6.Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента.

Модуль 2. ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ (теоретична частина 2) (2,0 / 78)

ЗМІСТОВІ МОДУЛІ (ЗМ):

ЗМ 3. Економічне зростання і соціально-економічний прогрес (1,0 / 42)

- 3.1.Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.
- 3.2.Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою.
- 3.3.Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції.

ЗМ 4. Формування і розвиток сучасних соціально-економічних систем (1,0 / 36)

- 4.1.Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік.
- 4.2.Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин.
- 4.3.Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України.

Модуль 3. КУРСОВА РОБОТА (1,0 / 30)

ЗМІСТОВІ МОДУЛІ (ЗМ):

- ЗМ 1. Вивчення літератури; складання плану.
- ЗМ 2. Обговорення і написання курсової роботи
- ЗМ 3. Подання курсової роботи на рецензування. Виправлення зауважень викладача.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння та знання (за рівнями сформованості)	Сфери діяльності (виробнича, соціально- виробнича, соціально-побутова)	Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші)
Репродуктивний рівень: Ураховувати основні економічні закони у процесі професійної діяльності.	Виробнича	Аналітична
Алгоритмічний рівень: Формувати й обробляти необхідну інформаційну базу щодо конкурентного середовища підприємства.	Виробнича	Аналітична
Евристичний рівень: На основі аналізу наявних споживчих благ, використовуючи класифікаційні ознаки, класифікувати й визначати потреби суспільства.	Виробнича	Аналітична

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Економічна теорія: політекономія / За ред. В.Д. Базилевича – К.: Знання-Прес, 2007. – 719 с.
2. Зазимко А.З. Політична економія: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2006. – 358 с.
3. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник / Г.Н.Климко та ін. – К.: Знання-Прес, 2002. – 615 с.
4. Перехідна економіка: Підручник /За ред. В.М.Гейця. – К.: Вища школа, 2003. – 591 с.
5. Політична економія: Навч. посібник / За ред. К.Т. Кривенка. – К.: КНЕУ, 2005. - 508 с.
6. Політична економія: Тексти лекцій (для студентів усіх форм навчання за напрямками підготовки 6.030504 - «Економіка підприємства», 6.030509 - «Облік і аудит»). Укл.: Стадник Г.В., Данильченко Є.П., Островський І.А., Шекшуєв О.А. – Харків: ХНАМГ, 2007. – 115 с.
7. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з модуля „Політична економія” (для студентів усіх форм навчання за напрямками підготовки 6.030504 - «Економіка підприємства», 6.030509 - «Облік і аудит»)/ Укл. Решетило В.П., Островський І.А., Тимофієва С.Б. - Харків: ХНАМГ, 2008. – 26 с.

8. Методичні вказівки до організації самостійної роботи, практичних занять та виконання контрольних робіт з дисципліни «Політична економія» для студентів 1 курсу денної і 2 курсу заочної форм навчання напрямів підготовки: 6.030504 „Економіка підприємства” і 6.030509 „Облік і аудит”) / Укл. Островський І.А. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 65 с.

1.5. Анотації програми навчальної дисципліни

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

Мета вивчення: формування ґрунтовних знань про економічну систему суспільства, закони її функціонування і розвитку для розуміння чинників зародження, утвердження і напрямів розвитку сучасних соціально-економічних систем, їх спроможності задовольняти потреби людей.

Предмет дисципліни: економічні відносини та економічні закони суспільного виробництва.

Змістові модулі: загальні засади економічного розвитку; загальні основи ринкової економіки; економічне зростання і соціально-економічний прогрес; формування і розвиток сучасних соціально-економічних систем.

ПОЛИТИЧЕСКАЯ ЭКОНОМИЯ

Цель изучения: формирование общих знаний об экономической системе общества, законы их функционирования и развития для понимания факторов зарождения, утверждения и направлений развития современных социально-экономических систем, их способности удовлетворять потребности людей.

Предмет дисциплин: экономические отношения и экономические законы общественного производства.

Модули содержания: общие основы экономического развития; общие основы рыночной экономики; экономический рост и социально-экономический прогресс; формирование и развитие современных социально-экономических систем.

POLITICAL ECONOMY

The purpose: formation of system knowledge about the economic relations as to the public mode of production, problems of an effective using of the limited productive resources and ways of satisfying of public needs in different socio-economic formations.

The subject matter: the economic relations in their unity with productive forces, political, ideological, national and other institutes of a society.

Content module: the general bases of economic development; the general bases of the market economy; economic growth and socio-economic progress; formation and development of modern socio-economic systems.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура навчальної дисципліни й розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи

2.1.1. Структура навчальної дисципліни

Призначення: підготовка бакалавра	Напря́м, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів , відповідно ECTS – 5,0 Модулів – 3 Змістових модулів – 4 Загальна кількість годин – 180	Галузь знань – 0305 - «Економіка та підприємництво» Напрями підготовки – 6.030504 - «Економіка підприємства» (ЕП), 6.030509 - «Облік і аудит» (О і А) Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр	Нормативна Рік підготовки – перший Триместри – другий і третій Аудиторні заняття (годин): Лекції – 35 Практичні – 34 Самостійна робота – 60 Захист курсової роботи Індивідуальна робота – 18 Підсумковий контроль - 3 Від підсумкового контролю – екзамен
Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять і поза аудиторної роботи становить 38% до 62%		

2.1.2. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи

(за робочими навчальними планами денної форми навчання)

Напря́м (шифр, аббревіатура)	Всього , кредит / годин	Триместр(и)	Години										Екзамен (триместр)	Поточно-модульний контроль (триместр)
			Заняття з викладачем											
			Аудиторні	У тому числі			Індивідуальна робота	Підсумковий контроль	Самостійна робота	У тому числі				
				Лекції	Практичні,	Лабораторні				Контр. роб.	КП/КР	РГР		
6.030504 ЕП, 6.030509 ОіА	5,0/180	2,3	69	35	34	-	18	3	90	-	3	-	3	2

2.2. Зміст дисципліни

2.2. 1. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ (теоретична частина 1) (2,0 / 72)
(кількість кредитів/годин)

ЗМІСТОВІ МОДУЛІ (ЗМ):

ЗМ 1. Загальні основи економічного розвитку (1,0 / 36)

1.1. Предмет і метод політичної економії.

Зародження і розвиток політичної економії. Основні напрямки, школи і течії в політичній економії. Розвиток економічної думки в Україні. Предмет політичної економії. Тлумачення предмета політичної економії різними школами. Економічна теорія і політична економія: проблеми взаємозв'язку.

Закони, принципи і категорії політичної економії. Система економічних законів. Позитивна і нормативна політична економія. Методи економічних досліджень. Загальні методи наукового пізнання та їх використання. Функції політичної економії. Політична економія і обґрунтування економічної політики. Місце політичної економії в системі економічних наук.

1.2. Виробництво матеріальних благ та послуг. Продукт і характер праці.

Виробничі можливості суспільства і потреби. Виробництво і його основні фактори. Межа виробничих можливостей. Продукт виробництва. Обмеженість ресурсів. Необхідний і додатковий продукт. Суспільний поділ праці і структура продуктивних сил. Виробнича функція та її складові. Домогосподарства, підприємства і держава як суб'єкти економічної системи. Економічні відносини як суспільна форма і спосіб організації економічної системи. Структура економічних відносин. Соціально-економічні відносини. Організаційно-економічні і техніко-економічні відносини.

1.3. Економічні потреби та інтереси.

Економічні потреби суспільства, їх суть і класифікація. Безмежність потреб. Закон зростання потреб. Корисність продукту. Об'єктивна і суб'єктивна корисність продукту. Гранична корисність продукту. Економічний інтерес, його об'єкт, функція. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Єдність і суперечності в системі інтересів. Виробництво та проблеми задоволення зростаючих потреб суспільства.

1.4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку.

Економічна система: її сутність та структурні елементи. Продуктивні сили як матеріальна основа економічної системи. Типи і еволюція економічних систем. Формацийний і загальноцивілізаційний підходи до типізації суспільства. Економічний устрій: суть та роль у житті суспільства. Економічний устрій і форми господарювання. Методологічні аспекти механізму дії і використання економічних законів людьми. Власність як економічна категорія. Структура

власності та її історичні типи, види і форми. Суб'єкти власності. Об'єкти власності. Власність на робочу силу та підприємницький талант. Інтелектуальна власність. Власність на інформацію. Відносини власності на засоби виробництва і природні ресурси. Права власності. Власність на засоби виробництва та способи з'єднання факторів виробництва. Тенденції в розвитку відносин власності в Україні та у світі.

1.5.Товарна форма організації товарного виробництва. Товар і гроші.

Натуральна (традиційна) форма організації виробництва. Суть і риси натурального господарства та його історичні межі. Товарна форма організації суспільного виробництва. Причини виникнення товарного виробництва, його суть, ознаки і роль у розвитку суспільства. Суб'єкти і об'єкти товарних відносин. Товарна форма продукту. Товар та його властивості. Суперечності товару. Вартість і ціна: альтернативні теорії. Проста і розвинена форми товарного виробництва. Спільні риси та відмінності. Функціонування товарного господарства та його закони. виникнення і розвиток грошових відносин;) Суть грошей. Функції грошей. Альтернативні теорії грошей. Грошовий обіг та його закони. Визначення грошової маси, необхідної для обслуговування товарного обігу. Сталість грошового обігу. Грошові реформи, гроші, ціна та інфляція. Еволюція грошей. Сучасна грошова система.

ЗМ 2. Загальні основи ринкової економіки

(1,0 / 36)

2.1.Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.

Первісне нагромадження капіталу. Особливості нагромадження капіталу в Україні. Перетворення грошей у капітал. Загальна формула руху капіталу. Капітал як економічна категорія. Альтернативні теорії капіталу. Капітал і праця. Трудові відносини: сутність і структура. Капітал підприємства. Масштаби підприємства. Концентрація та централізація капіталу. Кругооборот капіталу і його стадії. Функціональні форми капіталу. Оборот капіталу підприємства. Основний та оборотний капітал. Зношення основного капіталу. Амортизація. Наймана праця. Вартість робочої сили: дискусійні аспекти. Винагорода за працю. Заробітна плата; сутність, форми системи. Теорії заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата. Продукт праці та заробітна плата. Мінімальна заробітна плата та її критерії.

2.2.Витрати виробництва і прибуток.

Витрати виробництва як передумова виробництва. Суть витрат виробництва. Витрати виробництва як базис конкуренції. Види витрат виробництва. Витрати виробництва, вартість товару і його ціна. Альтернативні підходи. Прибуток як економічна категорія. Теорії прибутку. Норми прибутку і фактори, що на неї впливають.

2.3.Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення.

Інституціональні основи ринкової економіки. Ринкові відносини, їх суб'єкти і об'єкти.

Визначення ринку: альтернативні теорії. Попит і пропозиція. Ринкова рівновага. Ринкова ціна: механізм формування і функції. Функції ринку. Умови формування і розвитку ринку. Поняття та основні риси інфраструктури ринку. Принципи класифікації ринків. Ринок предметів споживання. Ринок засобів виробництва. Загальні проблеми формування цін на ресурси. Ринок капіталу та його складові. Ринок праці та розподіл трудових ресурсів. Ринок нерухомості та його особливості. Проблеми формування ринків праці, землі та капіталів в Україні. Легальний і нелегальний ринки. Особливості ринкових відносин в Україні. Конкуренція та її суть. Місце конкуренції в ринковій економіці. Функції та форми конкуренції. Конкуренція і монополія. Антимонопольне законодавство і практика. Конкуренція і моделі ринків.

2.4.Домогосподарство в системі економічних відносин.

Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин. Сектор домогосподарств. Двоїста роль домогосподарств в економіці. Домогосподарства як постачальники ресурсів. Доходи домогосподарства. Витрати домогосподарства. Розподіл доходів на особисте споживання, податки і заощадження. Витрати на споживання. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходу.

2.5.Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток.

Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Сектор ділових підприємств. Форми і види підприємств. Суть підприємництва і умови його існування. Види та функції підприємництва. Валовий дохід, його суть та структура. Підприємницький дохід. Загальні економіко-правові основи розвитку підприємництва в Україні. Значення прибутку в розвитку підприємництва. Роль підприємства і підприємництва в ринковій економіці. Маркетинг і менеджмент.

2.6.Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента.

Поняття та основні риси інфраструктури ринку. Роль ринкової інфраструктури в регулюванні економічних процесів. Позичковий капітал і процент. Банки, їх роль та функції. Центральні і комерційні банки. Інші фінансово-кредитні установи. Процент та його економічна природа. Межі колювання. Суть кредиту та його форми. Банківський прибуток. Капітал у сфері торгівлі. Витрати обігу. Роздрібна та оптова торгівля. Товарні біржі. Торговельний прибуток. Фондова біржа. Цінні папери. Аграрне виробництво — особлива сфера вкладання капіталу і праці. Відносини власності в сільському господарстві. Земельна рента та її форми: оренда землі, ціна землі. Форми господарювання в сільському господарстві та їх особливості в різних країнах. Фермерські господарства. Колективні і державні господарства. Особливості концентрації і централізації виробництва і капіталу в сільському господарстві. Рентні відносини і особливості валового і чистого доходу в сільському господарстві. Земельний податок. Ціна на сільськогосподарську продукцію. Необхідність і сутність цінового паритету. Державна підтримка сільського господарства.

ЗМІСТОВІ МОДУЛІ (ЗМ):

ЗМ 3. Економічне зростання і соціально-економічний прогрес

(1,0 / 42)

3.1. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.

Суспільний продукт і його форми. Методи обчислення суспільного продукту. Методологічні аспекти системи національних рахунків. Валовий внутрішній продукт, його суть і відтворювальна структура. Валовий національний продукт. Чистий національний продукт. Національний дохід. Концепції національного доходу. Продуктивність суспільної праці та її роль у відтворювальному процесі. Суть і види економічного відтворення: просте і розширене. Кругообіг доходу, ресурсів і продукту у процесі відтворення. Відтворення всіх елементів економічної системи. Тіньовий сектор в економічному відтворенні. Масштаби і особливості тіньової економіки в Україні. Особливості відтворення в аграрній сфері економіки. Національне багатство і його структура. Природне багатство. Проблеми розширеного відтворення багатства і шляхи розв'язання екологічних проблем. Розподільчі відносини та їх місце у відтворювальному процесі. Суть розподілу національного доходу. Об'єктивні основи формування доходів населення. Диференціація доходів населення. Проблеми багатих і бідних. Межа бідності: абсолютна і відносна. Проблеми бідних і багатих в Україні. Необхідність перерозподілу національного доходу і доходів населення. Податки і соціальні виплати. Роль державного бюджету в перерозподілі національного доходу. Споживання і заощадження. Доходи населення і споживання. Схильність до споживання і заощадження. Необхідність державного регулювання розподілу доходів. Прожитковий мінімум і соціальний захист населення.

3.2. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою.

Економічне зростання та економічний розвиток. Типи економічного зростання. Нагромадження. Норми нагромадження. Заощадження та інвестиції. Роль інвестицій в економічному зростанні. Матеріальні фактори економічного зростання. Науково-технічна революція та її роль в економічному зростанні. Теорії і моделі економічного зростання. Економічне зростання і економічні цикли. Економічні кризи та їх причини. Теорії циклів: дискусійні проблеми. Продуктивність праці та економічне зростання. Фактори підвищення продуктивності праці. Особливості розвитку економіки в Україні. Зайнятість: суть і форми. Теорії зайнятості. Повна зайнятість, виробничий потенціал і ефективність виробництва. Зайнятість та відтворення сукупної робочої сили. Неповна зайнятість та рівень безробіття. Причини неповної зайнятості. Види і форми безробіття. Проблеми повної зайнятості в умовах ринкової економіки. Державне регулювання зайнятості та його методи. Фактори розширеного відтворення робочої сили. Роль держави у відтворенні робочої сили. Закон зростання кваліфікації та професійної підготовки робочої сили. Проблеми зайнятості та відтворення робочої сили в Україні.

3.3. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції.

Господарський механізм, його суть і елементи. Особливості господарського механізму ринкової економіки. Господарський механізм: система управління економікою. Держава як суб'єкт економічних відносин. Державний сектор в економіці. Держава як товаровиробник. Підприємництво в державному секторі. Суспільні блага і послуги. Економічні функції держави. Захист конкуренції та антимонопольна політика. Перерозподіл ресурсів. Забезпечення правової бази. Розподіл ресурсів і суспільні блага. Роль держави в кругообігу продукту, ресурсів і доходу. Державне регулювання суспільного відтворення та його форми. Планування і програмування. Фінансова система і фінансова політика в державі. Необхідність і сутність фінансів. Державні фінанси. Фіскальна політика. Способи збалансування державного бюджету. Фіскальні методи регулювання виробництва. Механізм грошово-кредитного регулювання. Вплив грошово-кредитної політики на рівень суспільного виробництва. Удосконалення механізму господарювання в Україні.

ЗМ 4. Формування і розвиток сучасних соціально-економічних систем (1,0 / 36)

4.1. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік.

Економічна система капіталізму вільної конкуренції: суть і основні ознаки. Економічна система монополістичного капіталізму. Державно-монополістична стадія еволюції капіталістичної економічної системи. Фінансово-монополістичний капітал і його суть. Теорія і практика економічної системи соціалізму. Соціалізм і адміністративно-командна економіка. Зміст перехідної економіки: загальне і особливе. Об'єктивні чинники перехідного стану. Риси і типи перехідної економіки. Локальні і глобальні перехідні процеси. Особливості економічних відносин і різноманітність форм еволюції країн, що розвиваються. Економічний устрій в умовах переходу до соціально-орієнтованої економічної системи. Формування інституційних і економічних умов переходу до нової системи господарювання. Суперечності перехідної економіки. Становлення різних форм власності. Роздержавлення і приватизація власності. Становлення і розвиток підприємництва. Змішана економіка і соціально-економічні перетворення у постсоціалістичних країнах. Структура змішаної економіки. Формування сучасних ринкових відносин і ринкової інфраструктури. Становлення державного і ринкового механізмів регулювання економіки і зайнятості. Особливості ринкової трансформації економіки України.

4.2. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин.

Світове господарство: його суть та структура. Розвинуті країни ринкової економіки. Країни, що розвиваються. Країни з перехідною економікою. Міжнародний поділ праці і спеціалізація. Міжнародні економічні відносини. Інтернаціоналізація господарських відносин і продуктивних сил. Транснаціональні корпорації та їх роль. Міжнародна економічна інтеграція. Головні інтеграційні угруповання світу. Європейське економічне співтовариство і його місце в світовій економіці. Світогосподарські зв'язки та їх форми. Міжнародна торгівля та її економічні основи.

Міжнародні товарні ринки. Протекціонізм і вільна торгівля. Митні та не митні засоби регулювання зовнішньої торгівлі. Сутність і форми міжнародного руху капіталів, його масштаби, динаміка та географія. Прямі та портфельні інвестиції. Міжнародні кредити. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Міжнародна валютна система, валютні ринки і валютний курс. Конвертованість валюти. Платіжний баланс та його регулювання. Міжнародні валютно-фінансові організації. Міжнародна міграція робочої сили. Інші форми міжнародних економічних відносин. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

4.3. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України.

Причини виникнення та суть глобальних проблем. Економічне зростання та глобальні проблеми. Основні глобальні проблеми сучасності. Класифікація глобальних проблем. Роззброєння та його роль у вирішенні глобальних проблем. Екологічна криза та форми її прояву. Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Проблеми економічної відсталості окремих країн. Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем та розвитку світового господарства.

Модуль 3. КУРСОВА РОБОТА

(1,0 / 30)

ЗМІСТОВІ МОДУЛІ (ЗМ):

ЗМ 1. Вивчення літератури; складання плану.

ЗМ 2. Обговорення і написання курсової роботи

ЗМ 3. Подання курсової роботи на рецензування. Виправлення зауважень викладача.

2.2.2. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього кредит / годин	Форми навчальної роботи				
		Лекц.	Сем., пр.	СРС	Інд. роб ота	Підсумк. контроль
Модуль 1. <u>Політична економія</u> (теоретична частина 1)	2,0/72	24	12	29	7	-
ЗМ 1.1. <u>Загальні основи економічного розвитку</u>	1,0/36	12	6	14	4	-
ЗМ 1.2. <u>Загальні основи ринкової економіки</u>	1,0/36	12	6	15	3	-
Модуль 2. <u>Політична економія</u> (теоретична частина 2)	2,0/78	11	22	31	11	3
ЗМ 1.3. <u>Економічне зростання і соціально-економічний прогрес</u>	1,0/42	6	12	19	5	-
ЗМ 1.4. <u>Формування і розвиток сучасних соціально-економічних систем</u>	1,0/36	5	10	12	6	3
Модуль 3. <u>Курсова робота</u>	1,0/30	-	-	30	-	-
РАЗОМ	5,0/180	35	34	90	18	3

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних та практичних. Найбільш складні теоретичні питання винесено на розгляд і обговорення під час практичних занять. Також велике значення в процесі вивчення й закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі ці види занять розроблені відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

2.2.3. Лекційний курс (денне навчання)

Зміст	Кількість годин за напрямом (шифр, аббревіатура) 6.030504 ЕП, 6.030509 О і А
Модуль 1. Політична економія (теоретична частина 1)	24
ЗМ 1. <u>Загальні основи економічного розвитку</u>	12
1.1. Предмет і метод політичної економії	2
1.2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці	2
1.3. Економічні потреби та інтереси	1
1.4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку	3
1.5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.	4
ЗМ 2. <u>Загальні основи ринкової економіки</u>	12
2.1. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата	2
2.2. Витрати виробництва і прибуток	2
2.3. Ринок; його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення	4
2.4. Домогосподарство в системі економічних відносин	1
2.5. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток	1
2.6. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку; процент і рента	2
Модуль 2. Політична економія (теоретична частина 2)	11
ЗМ.3. <u>Економічне зростання і соціально-економічний прогрес</u>	6
3.1. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми	2
3.2. Економічний розвиток. Зайнятість; відтворення робочої сили та їх регулювання державою	2
3.3. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції	2
ЗМ 4. <u>Формування і розвиток сучасних соціально-економічних систем</u>	5
4.1. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік	2
4.2. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин	2
4.3. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України	1
РАЗОМ	35

2.2.4. Практичні (семінарські) заняття (денне навчання)

Зміст	Кількість годин за напрямом (шифр, аббревіатура) 6.030504 ЕП, 6.030509 О і А
Модуль 1. Політична економія (теоретична частина 1)	12
ЗМ 1. <u>Загальні основи економічного розвитку</u>	6
1.1. Предмет і метод політичної економії	1
1.2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці	1
1.3. Економічні потреби та інтереси	1
1.4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку	1
1.5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.	2
ЗМ 2. <u>Загальні основи ринкової економіки</u>	6
2.1. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата	1
2.2. Витрати виробництва і прибуток	1
2.3. Ринок; його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення	1
2.4. Домогосподарство в системі економічних відносин	1
2.5. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток	1
2.6. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку; процент і рента	1
Модуль 2. Політична економія (теоретична частина 2)	22
ЗМ.3. <u>Економічне зростання і соціально-економічний прогрес</u>	12
3.1. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми	4
3.2. Економічний розвиток. Зайнятість; відтворення робочої сили та їх регулювання державою	4
3.3. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції	4
ЗМ 4. <u>Формування і розвиток сучасних соціально-економічних систем</u>	10
4.1. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік	4
4.2. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин	5
4.3. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України	1
РАЗОМ	34

2.2.5. Індивідуальні завдання: курсова робота

Тематика курсових робіт

1. Історія становлення, предмет і метод політичної економії.
2. Економічні потреби та інтереси: сутність, класифікація і механізм взаємодії.
3. НТР як форма розвитку продуктивних сил та її роль в постіндустріальному суспільстві.
4. Соціально-економічна ефективність суспільного виробництва: критерії і основні показники. Проблеми підвищення ефективності суспільного виробництва в Україні.
5. Економічні системи: сутність, класифікація і основні типи. Особливості перехідних економічних систем.
6. Відносини власності, їх сутність, структура і еволюція на сучасному етапі розвитку суспільства.
7. Гроші, їх функції та види. Особливості сучасних грошей.
8. Взаємодія ринку і держави в економічній системі змішаного типу.
9. Інфраструктура ринку і проблеми її формування в Україні.
10. Біржі, їх види і роль у розвитку фінансових ринків.
11. Сутність, види і функції цін у сучасній економіці. Проблеми ціноутворення в умовах різних типів ринкових структур.
12. Витрати виробництва і прибуток: сутність і основні види.
13. Економічна природа і види конкуренції.
14. Економічні основи виникнення монополій та світовий досвід антимонопольного регулювання.
15. Капітал і наймана праця: сутність, еволюція і суперечності взаємодії.
16. Заробітна плата: сутність, структура і сучасні особливості.
17. Сутність позичкового капіталу і його роль у сучасній економіці.
18. Банки, їх види та функції в ринковій економіці. Особливості розвитку банківської системи в Україні.
19. Торговий капітал: сутність, еволюція і сучасні особливості.
20. Форми власності й види підприємств у сучасній економіці.
21. Малий і середній бізнес у сучасній економічній системі.
22. Соціально-економічна природа тіньової економіки.
23. Аграрні відносини і їх еволюція на сучасному етапі.
24. Основні макроекономічні показники в системі національних рахунків та їх динаміка в Україні.
25. Економічні цикли та їх види. Особливості сучасних ділових циклів.
26. Безробіття: суть, причини, види та соціально-економічні наслідки.
27. Інфляція, її причини, види та наслідки. Антиінфляційна політика держави.
28. Особливості інфляційних процесів та антиінфляційної політики в Україні.
29. Інвестиції, їх види, фактори й вплив на економіку. Проблеми активізації інвестиційної діяльності в Україні.
30. Об'єктивна необхідність, форми та методи державного регулювання економіки.
31. Фіскальна політика держави, її види, механізм та значення.

32. Особливості та проблеми проведення ефективної бюджетно-податкової політики в Україні.
33. Бюджетний дефіцит, його види, наслідки та засоби покриття. Вплив державного боргу на економічне становище країни.
34. Дворівнева банківська система країни. Роль інституту центрального банку в проведенні ефективної монетарної політики.
35. Монетарна політика, її сутність, інструменти, види і вплив на економічний розвиток.
36. Фінансові ринки і особливості формування їх сучасної моделі.
37. Економічне зростання: сутність, види й основні чинники. Особливості сучасного типу економічного зростання.
38. Інформаційна економіка і становлення нового типу економічного зростання.
39. Ринок праці, зростання та зайнятість населення. Механізми державного регулювання зайнятості населення.
40. Рівень життя населення: сутність, вимірювання і проблеми диференціації. Проблеми підвищення рівня життя населення.
41. Соціальна політика держави та проблеми підвищення її ефективності в Україні.
42. Зовнішньоторговельна політика, її механізми, інструменти та наслідки. Особливості проведення зовнішньоекономічної політики в Україні.
43. Глобалізація та її вплив на розвиток світової економіки.
44. Світове господарство: сутність і етапи розвитку. Проблеми активізації участі України в міжнародній економічній інтеграції.
45. Сутність перехідної економіки: теорія і світовий досвід.
46. Сучасний регіональний розвиток: світовий досвід і проблеми України.
47. Основні проблеми соціально-економічного розвитку Харківщини.
48. Співвідношення самоорганізації та державного регулювання в розвитку регіонів.
49. Розвиток регіональних фондових ринків.
50. Проблеми становлення інститутів ринку в перехідній економіці України.

За змістом курсова робота є письмовою формою самостійної роботи студентів, які, спираючись на теоретичні знання дисципліни, розробляють план, використовують літературу з теми, зокрема, періодичну, і оформляють текст за відповідними вимогами. Розмір курсової роботи – 25-30 аркушів формату А4 з вступом, як правило, трьома питаннями для розгляду, висновками й списком літератури. Обов'язковим є використання сучасного статистичного матеріалу по Україні. Визначені три змістові модулі за ступені виконання роботи. Перший варіант закінченого тексту здається для рецензування і наступного виправлення принципових помилок. Формою підсумкового контролю є захист роботи з отриманням оцінки. Більш докладно питання підготовки розглянуті у методичних вказівках до виконання курсової роботи.

2.2.6. Самостійна навчальна робота студента

Самостійна навчальна робота розрахована на формування практичних навичок у роботі студентів зі спеціальною літературою, орієнтування їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем.

Форми самостійної роботи (за змістовими модулями)	Години	Форма звіту
1	2	3
Модуль 1. <u>Політична економія (теоретична частина 1)</u>	29	
ЗМ 1. <u>Загальні основи економічного розвитку</u>	14	
1.Огляд основної та додаткової літератури	4	Конспект
2.Ведення термінологічного словника	2	Текст словника
3.Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	2	Відповіді у зошиті для практичних занять
4.Підготовка реферату	2	Текст і презентація реферату
5.Підготовка до поточного тестування	4	Відповіді у зошиті для практичних занять
ЗМ 2. <u>Загальні основи ринкової економіки</u>	15	
1.Огляд основної та додаткової літератури	4	Конспект
2.Ведення термінологічного словника	2	Текст словника
3.Самостійний розгляд питання “Маркетинг і менеджмент у сучасній діяльності підприємств»	3	Конспект
4.Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	2	Відповіді у зошиті для практичних занять
5.Підготовка реферату	2	Текст і презентація реферату
6.Підготовка до поточного тестування	2	Відповіді у зошиті для практичних занять
Модуль 2. <u>Політична економія (теоретична частина2)</u>	31	
ЗМ 3. <u>Економічне зростання і соціально-економічний прогрес</u>	19	
1.Огляд основної та додаткової літератури	6	Конспект
2.Ведення термінологічного словника	2	Текст словника
3.Самостійний розгляд питання “Сутність і структура національного багатства”	4	Конспект
4.Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	2	Відповіді у зошиті для практичних занять
5.Підготовка реферату	2	Текст і презентація реферату

Продовження табл.

1	2	3
6.Підготовка до поточного тестування	3	Відповіді у зошиті для практичних занять
ЗМ 4. <u>Формування і розвиток сучасних соціально-економічних систем</u>	12	
1.Огляд основної та додаткової літератури	4	Конспект
2.Ведення термінологічного словника	1	Текст словника
3.Самостійний розгляд питання “. Головні риси економічної системи соціалізму. “Державний соціалізм”.”	2	Конспект
4.Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	2	Відповіді у зошиті для практичних занять
5.Підготовка реферату	1	Текст і презентація реферату
6.Підготовка до поточного тестування	2	Відповіді у зошиті для практичних занять
Модуль 3. Курсова робота	<u>30</u>	
ЗМ 1. Вивчення літератури, складання плану.	6	Письмовий звіт
ЗМ 2. Обговорення та написання курсової роботи	18	Текст роботи
ЗМ 3. Подання курсової роботи на рецензування. Виправлення зауважень викладача	6	Виправлений текст роботи
РАЗОМ	<u>90</u>	

2.3. Засоби контролю та структура залікового кредиту

2.3.1. Види та засоби контролю

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання)	Розподіл балів, %
МОДУЛЬ 1. <u>Політична економія (теоретична частина 1)</u> <i>Поточний контроль зі змістових модулів</i>	
ЗМ 1. Тестування	30
ЗМ 2. Тестування	30
<i>Підсумковий контроль за модулем 1</i>	
Диференційований залік (тестування)	40
Усього за модулем 1	100
МОДУЛЬ 2. <u>Політична економія (теоретична частина 2)</u> <i>Поточний контроль зі змістових модулів</i>	
ЗМ 3. Тестування	30
ЗМ 4. Тестування	30
<i>Підсумковий контроль за модулем 2</i>	
Письмовий екзамен (тестування)	40
Усього за модулем 2	100
МОДУЛЬ 3. <u>Курсова робота</u> <i>Поточний контроль зі змістових модулів</i>	
ЗМ 1. Письмовий звіт	12
ЗМ 2. Текст роботи	36
ЗМ 3. Виправлений текст роботи	12
<i>Підсумковий контроль за модулем 3</i>	
Захист курсової роботи	40
Усього за модулем 3	100

2.3.2. Методи й критерії оцінювання знань

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі форми та методи контролю і оцінювання знань:

- оцінювання роботи студента під час практичних занять;
- поточне тестування після вивчення кожного змістового модуля;
- підготовка і захист курсової роботи;
- складання іспиту.

Оцінку знань студентів з дисципліни здійснюють відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП), що є українським варіантом ECTS. Ця система базується на здійсненні наскрізного

поточного контролю на аудиторному занятті у відповідності до його форми (лекційної, практичної). Підсумковою оцінкою поточного контролю є оцінка за модуль, тобто реалізується принцип модульного обліку знань студентів.

Навчальним планом з дисципліни передбачено складання екзамену. Для оцінювання знань використовують чотирибальну національну шкалу та стобальну шкалу оцінювання ECTS.

Порядок здійснення поточного оцінювання знань студентів

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і має метою перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни, відвідування занять;
- виконання завдань на практичних заняттях;
- виконання завдань поточного контролю.

Робота студентів на практичних заняттях оцінюється за 4-бальною системою і згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів перекладається в систему оцінювання за шкалою ECTS. При оцінюванні виконання практичних завдань увага приділяється їх якості й самостійності.

Поточний модульний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом матеріалу лекційного модуля і вміння застосувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді письмового контролю (тестування). Поточний контроль проводиться у письмовій формі по закінченню кожного із змістових модулів після того, як розглянуто увесь теоретичний матеріал і проведені практичні завдання в межах кожного з чотирьох змістових модулів.

Знання оцінюються за системою оцінювання за шкалою ECTS (тестові завдання).

Порядок і критерії оцінювання тестового контролю знань, навичок та вмінь студентів

Тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів дозволяє ефективно й об'єктивно оцінювати успішність студентів. Критерії оцінювання тестових завдань залежать від їх типу.

Тестові завдання закритої форми

Тест-завдання закритої форми різняться за принципами побудови і відповідно мають і різні оцінювальні бали.

Прості альтернативні тест-завдання використовують для грубої перевірки правильності вибору або прийняття рішення у згорнутій формі й передбачають наявність двох варіантів організації відповіді типу „так - ні”; „правильно - неправильно” тощо. *Оцінюються 1 бал.*

Тест-завдання з простим множинним вибором за принципом класифікації використовують тоді, коли кількість можливих варіантів відповідей менше трьох, але відповідь більш складна, ніж відповідь типу „так-ні”. Їх доцільно використовувати під час перевірки умінь вільно орієнтуватися у групі схожих понять, явищ, процесів тощо. *Оцінюються в 1 бал.*

Тестові завдання з множинним вибором за принципом кумуляції, доцільно використовувати для перевірки повноти знань і умінь. Запитальна частина таких завдань в основному має порівняльний зміст: одна з декількох відповідей має бути найкращою, можливо правильною, найбільш правильною, найбільш повною, що частіше трапляється. У зв'язку з цим у запитальній частині завдань використовують вирази типу „як правило”, „звичайно”, „частіше за все”, „головна причина”, „найбільш часто”, „найчастіше”. *Оцінюються в 2 бали.*

Тестові завдання з множинним вибором за принципом циклічності, використовуються для перевірки знань та умінь, якщо відповіді побудовані за принципом циклічності. *Оцінюються в 2 бали.*

Тестові завдання за принципом подвійної альтернативи передбачають, що після запитання, яке є незакінченим твердженням, фрагментом, ситуацією тощо, подається п'ять (два, три,...) відповідей і серед них необхідно обрати одну найбільш правильну (найповнішу) відповідь. *Оцінюються в 2 бали.*

Тестові завдання на відповідність (на асоціативні зв'язки) дають можливість установити знання фактів, взаємозв'язків і знання термінології, позначень, методик тощо. *Оцінюються в 1 бал одна правильна відповідь.*

Тестові завдання на порівняння і протиставлення (на аналіз взаємозв'язку), рекомендуються для перевірки умінь виявляти розпізнавальні ознаки різних явищ, ситуацій тощо. Виконання таких завдань передбачає аналіз запропонованого матеріалу, його синтез та вміння зробити висновки. У разі аналізу запропонований для тестування матеріал поділяється на окремі частини і визначається їхні взаємовідносини; у разі синтезу – окремі частини або елементи запропонованого матеріалу поєднуються в одне ціле. *Оцінюються в 5 балів.*

Тестові завдання, побудовані за принципом запитань із множинними відповідями. Тестові завдання з множинними відповідями „правильно-неправильно” використовуються у ситуаціях, коли відповіді або рішення можуть бути тільки правильними або неправильними, не мають жодних відтінків і є категоричними. Крім того, досить часто на запропоновані запитання існує декілька правильних відповідей. У такому разі вважається, що тестується глибина знань, розуміння різних аспектів явищ, процесів тощо.

Завдання цього типу містять основу, до якої, як правило, пропонується чотири пронумеровані відповіді. Така основа може подаватися у формі твердження, фрагменту тексту, ілюстрації тощо. Відповіді повинні бути тільки правильними або тільки неправильними (на відміну від ТЗ з однією найбільш правильною відповіддю). В інструкції наведено правило вибору відповіді. *Оцінюються в 5 балів.*

Тестові завдання на визначення причинної залежності використовуються з метою перевірки розуміння певної причинної залежності між двома явищами. Запитання складається так, що кожне з двох тверджень, пов'язаних сполучником „тому, що”, є повним і чітко сформульованим реченням. При виконанні такого завдання спочатку необхідно визначити правильне чи неправильне кожне з двох тверджень окремо, а тільки потім, якщо обидва твердження правильні, визначити, правильна чи неправильна причинна залежність між ними. *Оцінюються такі тест завдання в 5 балів.*

Тест-задачі передбачають перевірку навиків практичного застосування теоретичних знань, вміння робити економічні висновки й прогнози щодо діяльності економічних суб'єктів у певних виробничих ситуаціях. *Оцінюються такі тест-завдання в 5 балів.*

Тестові завдання відкритого типу

Тестові завдання відкритого типу передбачають вільні відповіді. Вони не мають запропонованих варіантів відповідей і використовуються для виявлення знань термінів, визначень, понять тощо. За змістом тестові завдання відкритого типу являють собою твердження з невідомою змінною. *Оцінюються – в 1 бал - одне правильно вставлене слово, позначення, показник тощо.*

Зразок тестового модульного завдання

BAPIAHT 1

Чи правильні наступні твердження?

1. Визначення великих сфер виробничої діяльності людей є ознакою одиничного поділу праці.

A. Так

Б. Ни

2. Збір лісових ягід є формою товарного виробництва.

A. Так

Б. Ни

3. Економічними є ресурси, що підлягають грошовому вимірюванню.

A. Так

Б. Ни

4. Ознакою індустріальної цивілізації є панування інформаційних технологій.

A. Так

Б. Ни

5. Товарне виробництво є частиною ринкового господарства.

A. Так

Б. Hi

6. Крива виробничих можливостей описує максимально можливі обсяги виробництва кожного з двох товарів.

A. Так

Б. Hi

7. Гранична корисність викликана споживанням додаткової одиниці блага.

A. Так

Б. Hi

8. Функцію міри вартості гроші виконують ідеально.

A. Так

Б. Ни

9. Традиційні (патріархальні) системи спираються на розвинуте товарне виробництво.

A. Так

Б. Ни

10. Загальний поділ праці характерний визначенням дрібних підгалузей виробництва.

A. Так

Б. Ни

Оберіть правильну відповідь

1. Напівфабрикати є елементом:
 - а) умов праці;
 - б) засобів праці;
 - в) предметів праці;
 - г) робочої сили.
2. Шлях пізнання від загального до окремого дає метод:
 - а) синтезу;
 - б) дедукції;
 - в) аналізу;
 - г) індукції.
3. Який тип економічних систем не існував історично:
 - а) змішана;
 - б) патріархальна;
 - в) перехідна;
 - г) складна.
4. Матеріаломісткість є підсумком відношення:
 - а) обсягів виробництва до вартості сировини й матеріалів;
 - б) вартості сировини й матеріалів до обсягу продукції;
 - в) вартості основних фондів до вартості сировини й матеріалів;
 - г) вартості сировини й матеріалів до вартості основних фондів.
5. Специфіку функціонування національної економіки в цілому вивчає:
 - а) метаекономіка;
 - б) мегаекономіка;
 - в) мікроекономіка;
 - г) макроекономіка.
6. Вперше категорію “економіка” запропонував:
 - а) Давид Рікардо;
 - б) Карл Маркс;
 - в) Антуан де Монкреть’єн;
 - г) Аристотель.
7. Який пункт є зайвим при визначенні засобів виробництва:
 - а) засоби праці;
 - б) робоча сила;
 - в) предмети праці;
 - г) умови праці.
8. Процес повернення об’єктів, що раніше були націоналізовані, до приватних власників має назву:
 - а) деприватизація;
 - б) реприватизація;
 - в) націоналізація;
 - г) ренаціоналізація.
9. Закони, що мають вузький період дії, є:
 - а) спеціальними;
 - б) загальними;
 - в) вузькими;
 - г) всезагальними.
10. Процес збільшення масштабів за рахунок об’єднання раніше незалежних капіталів, це:
 - а) комбінування;
 - б) централізація;
 - в) кооперація;
 - г) концентрація.

Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв

1. Приклади й основні рівні дослідження економіки:

А. Гірсько-металургійний комплекс.
Поліекономіка.	1.
Б. Глобальні проблеми людства.
Мезоекономіка.	2.
В. Поведінка окремих економічних суб'єктів.
Макроекономіка.	3.
Г. Обсяг валового внутрішнього продукту країни.
Мікроекономіка.	4.
Д. Прикордонна торгівля територій різних країн.
Метаекономіка.	5. Мегаекономіка.
6.

2. Організаційні види поділу праці:

А. Обмін продуктами діяльності спеціалізованих виробників.	1. Концентрація.
Б. Поєднання трудових функцій у складному виробництві.	2. Централізація.
В. Збільшення активів за рахунок власних доходів.
Диверсифікація.	3.
Г. Збільшення масштабів за рахунок поєднання раніше
Кооперування.
незалежних активів.
Комбінування. | 4.

5. |
| Д. Збільшення асортименту продукції
Конгломерація | 6. |

Тест – задачі

- 1) Вартість виробленої продукції складає 1 000 гривень, вартість основних фондів, за допомогою яких вона вироблена – 2 000 гривень, вартість використаних матеріалів – 400 гривень. Розрахуйте значення показників матеріаловіддачі та матеріаломісткості.
 - а) матеріаловіддача – 2,5 грн./грн.; матеріаломісткість – 1 грн./грн.;
 - б) матеріаловіддача – 2,5 грн./грн.; матеріаломісткість – 0,4 грн./грн.;
 - в) матеріаловіддача – 1400 грн.; матеріаломісткість – 400 грн.;
 - г) значення показників матеріаловіддачі та матеріаломісткості визначити неможливо.
- 2) Розрахуйте обсяг грошової маси, необхідної для обігу, якщо швидкість обігу грошової одиниці - 3, фізичний обсяг товарів - 4 одиниці, а середня ціна - 8 грн. за одиницю товару:
 - а) 1,5 грн.;
 - б) 6,0 грн.;
 - в) 10,7 грн.;
 - г) 96,0 грн.

Заповніть пропуски у визначеннях необхідними словами та формулами

1. Закон попиту встановлює _____ залежність величини попиту від зміни _____.
2. Точка, яка відповідає спільному виробництву двох альтернативних товарів при неповному використанні ресурсів, знаходиться _____ від _____.
3. Формула розрахунку фондоозброєності: _____.

Виберіть літеру, яка відповідає правильному варіанту відповіді

1.

А	Б	В	Г
якщо правильне тільки 2 і 4	якщо правильне тільки 1 і 4	якщо правильне тільки 1, 2 і 4	якщо правильне усе, крім 5

До основних суб'єктів мікроекономіки відносяться:

1. Фірми.
2. Міністерства..
3. Держава.
4. Домогосподарства.
5. Міждержавні об'єднання.

2.

А	Б	В	Г
якщо правильне тільки 2 і 4	якщо правильне тільки 1 і 5	якщо правильне тільки 1 і 3	якщо усе правильно, крім 5

Які твердження є правильними:

1. Зростання грошових доходів населення при незмінності маси товарів викликає інфляцію попиту.
2. Штучні міри із зниження цін є дезінфляцією.
3. Штучні міри з підвищення цін є рефляцією.
4. Зростання цін під впливом зростання витрат виробництва є інфляцією пропозиції.
5. Єдність інфляції попиту та інфляції пропозиції є стагфляцією.

Проведення підсумкового контролю

Умовою допуску до екзамену є позитивні оцінки з поточного контролю знань за змістовими модулями. За умов кредитно-модульної системи організації навчального процесу до підсумкового контролю допускають студентів, які набрали в сумі за всіма змістовими модулями більше 30% балів від загальної кількості з дисципліни (або більше 50% балів з поточного контролю за всіма змістовими модулями).

Екзамен здійснюється у письмовій формі за екзаменаційними білетами, що містять два теоретичні питання і задачу, або за підсумковим тестовим завданням, що дає можливість здійснити оцінювання знань студента з усієї дисципліни. Екзаменаційні відповіді за білетами оцінюються за 4-бальною системою за національною шкалою, тестові завдання – за 100-бальною системою оцінювання за шкалою ECTS. В обох випадках оцінки згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів перекладаються у відповідну систему оцінювання.

ХНАМГ

Напрями: ЕП, О і А

Навчальний предмет Політична економія

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Предмет і функції політекономії.
2. Необхідність і сутність втручання держави в економіку.
3. **Задача.**

Знайдіть рівні безробіття і зайнятості, якщо кількість фрикційно безробітних – 0,5 млн. чол., структурно безробітних – 0,1 млн. чол., циклічно безробітних – 0,2 млн. чол., а чисельність зайнятих – 7,2 млн. чол.

Оцінювання знань за 4-бальною системою за національною шкалою:

Оцінку „відмінно” ставлять, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих і основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка „дуже добре”. Теоретичні запитання розкрито повністю на основі програмного і додаткового матеріалу. При виконанні практичного завдання студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка „добре”. Теоретичні запитання розкрито повністю, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичне завдання виконано взагалі правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка „задовільно”. Теоретичні запитання розкрито повністю, проте при викладанні програмного матеріалу допущені незначні помилки. При виконанні практичних завдань без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал, припускає помилки.

Оцінка „задовільно (достатньо)”. Теоретичні питання розкрито неповністю, з суттєвими помилками. При виконанні практичного завдання студент припускається значної кількості помилок та зустрічається зі значними труднощами.

Оцінка „незадовільно”. Теоретичні питання нерозкриті. Студент не може виконати практичні завдання, виявляє здатність до викладення думки на елементарному рівні.

Оцінка „незадовільно”. Теоретичні питання нерозкриті. Студент не може виконати практичні завдання.

Шкала перерахування оцінок результатів навчання у різних системах оцінювання

% набраних балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою
більше 90 – 100 включно	Відмінно	A
більше 80 – 90 включно	Добре	B
більше 70 – 80 включно		C
більше 70 – 60 включно	Задовільно	D
більше 60 – 50 включно		E
більше 25 – 50 включно	Незадовільно з можливістю повторного складання	FX
Від 0 до 25 включно	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	F

** З можливістю повторного складання*

*** З обов'язковим повторним курсом*

Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ, де застосовується
1. Рекомендована основна навчальна література	
1. Економічна теорія: політекономія / За ред. В.Д. Базилевича – К.: Знання-Прес, 2007. – 719 с.	1-4
2. Зазимко А.З. Політична економія: Структурно-логічний навч. посіб. – К.: КНЕУ; 2006. – 358 с.	1-4
3. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник / Г.Н.Климко та ін. – К.: Знання-Прес, 2002. – 615 с.	1-4
4. Перехідна економіка: Підручник / За ред. В.М.Гейця. – К.: Вища школа, 2003. – 591 с.	1-4
5. Політична економія: Навч. посібник / За ред. К.Т. Кривенка. – К.: КНЕУ, 2005. - 508 с.	1-4
2. Додаткові джерела	
1. Конституція (Основний Закон) України. – К., 2005. – 36 с.	1,3,4
2. Гринів Л.С., Кічурчак М.В. Національна економіка: Навч. Посібник. – Львів: «Магнолія», 2008. – 464 с.	2,3
3. Державне регулювання економіки: Навч. посібник / С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін. – К.: КНЕУ, 2008. – 440 с.	2,3,4
4. Довбенко М.В. Сучасна економічна теорія (Економічна нобелеологія): Навч. посіб. – К.: Вид. центр «Академія», 2005. – 254 с.	1-4
5. Історія економічних вчень: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2004. – 1430 с.	1-4
6. Ковальчук В.М., Лазарович М.В., Сарай М.І. Історія економіки та економічної думки: Навч. посіб. – К.: Знання, 2008. - 647 с.	1-4
7. Макроекономіка : Підручник / За ред. В.Д. Базилевича – К.: Знання, 2004. -851 с.	1–2
8. Національна економіка: Навч. Посібник / За ред. В.М. Тарасевича. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 280 с.	1–2
9. Національна економіка: підручник / За ред. П.В. Круша. – К.: Каравела; Піча Ю.В., 2008. – 416 с.	1–2
10. Нуреев Р.М. Курс мікроекономіки: Учебник для вузов. – М.: НОРМА, 2002. – 432 с.	1,2,41-4

3. Методичне забезпечення	
1. Політична економія: Тексти лекцій (для студентів усіх форм навчання за напрямками підготовки 6.030504 - «Економіка підприємства», 6.030509 - «Облік і аудит»). Укл.: Стадник Г.В., Данильченко Є.П., Островський І.А., Шекшуєв О.А. – Харків: ХНАМГ, 2007. – 115 с.	1-4
2. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з модуля „Політична економія” (для студентів усіх форм навчання за напрямками підготовки 6.030504 - «Економіка підприємства», 6.030509 - «Облік і аудит»)/ Укл. Решетило В.П., Островський І.А., Тимофієва С.Б. - Харків: ХНАМГ, 2008. – 26 с.	1-4
3. Методичні вказівки до організації самостійної роботи, практичних занять та виконання контрольних робіт з дисципліни «Політична економія» для студентів 1 курсу денної і 2 курсу заочної форм навчання напрямів підготовки: 6.030504 „Економіка підприємства” і 6.030509 „Облік і аудит”) / Укл. Островський І.А. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 65 с.	1-4
4. Ресурси ІНТЕРНЕТ	
1. Державна комісія з цінних паперів і фондового ринку: http://www.ssmc.gov.ua	1-4
2. Державний комітет із статистики: http://www.ukrstat.gov.ua	1-4
3. Кабінет Міністрів України: http://www.kmu.gov.ua	1-4
4. Міністерство економіки: http://www.me.gov.ua	1-4
5. Міністерство фінансів: http://www.minfin.gov.ua	1-4
6. Національний банк України: http://www.bank.gov.ua	1-4
7. Світовий банк: http://www.worldbank.org.ru	1-4
8. Цифровий репозиторій ХНАМГ: http://eprints.ksame.kharkov.ua	1-4

Навчальне видання

Програма і робоча програма навчальної дисципліни „Політична економія” (для студентів 1 курсу денної форми навчання напрямів 6.030504 - „Економіка підприємства” і 6.030509 - „Облік і аудит”)

Укладач: Ігор Анатолійович Островський

Редактор: М.З. Аляб'єв

План 2009, поз. 475Р

Підп. до друку 22.05.2009

Формат 60x84 1/16

Папір офісний.

Друк на ризографі.

Умовн.-друк. арк. 1,5

Обл.-вид. арк. 1,8

Замовл. № 4540

Тираж 10 прим.

61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12

Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ

61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12